

društvo naj nalaga svoje prihranke v Učiteljski zadrugi.

2. Vzgojimo varčen narod! Vsak otrok naj bi imel svojo hranilno vlogo pri naši »Zadrugi«. Učiteljstvo, ne utruj se pri stremljenju za tem načelom.

3. Zveza posreduje, da založbo Ročnega zapisnika s šematizmom vsega slovenskega učiteljstva vzame v roke Zaveza s sodelovanjem deželnih zvez. Na ta način bi prišli do popolnejšega šematizma kakor je dosedanj. Šematizem naj bi pa izhajal samo vsako drugo leto.

4. Zveza doženi v svojem področju število učiteljev, ki nimajo službe. Naj se nadalje obrne na Zavezo, da oskrbi enake podatke tudi za ostale slovenske dežele.

5. Zveza, oziroma Lehrerbund naj deluje z vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi, da se v bodoče uradnim potomi ne predstavljajo učiteljske osebe, delujoče v smislu narodnega napredka, vršče vestno svoje stanovske dolžnosti, ker na ta način ne trpi samo ugled učiteljstva, nego tudi napredek dotičnih šol. Tudi se naj oziira pri dovoljevanju službenih doklad edino na učiteljevo delovanje v šoli.

6. Zveza naj s pomočjo »Lehrerbunda« dela na to, da dobi tudi učitelji svoje plače poštine pošto.

7. Slov. učit. društva naj delujejo skupno z nemškimi učit. društvi na Spodnjem Štajerskem za izboljšanja učiteljskega gnotnega položaja.

8. Ker se sprejme na letošnji glavni skupščini Zaveze novi »Poslovni red«, čigar osnutek je bil obelodanjen v 31. št. »Učit. Tovariša« iz 1. 1912, naroča Zveza slov. štaj. učiteljev svojim delegatom, da se zavzamejo za sledečo izpremembo V. člena osnutka Zavez. poslovnega reda, ki naj se izpremenjen glasi:

a) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica plačuje Zavezi potem svojega učiteljskega društva članarino, kakor jo določi delegacija.

b) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica mora biti naročnik Zavezinega glasila, čigar naročnina ne sme presežati 5 K na leto ter se plačuje potem učit. društev.

c) Vsako učiteljsko društvo pobira članarino in naročnino od svojih članov v mesečnih obrokih ter pošilja denar Zavezi v sredini in koncem leta.

9. Organiziranemu učiteljstvu se naroča, prirejati s pomočjo šoli prijaznih političskih organizacij protestne shode proti obstrukciji v štaj. dež. zboru, predlagati in priporočati na njih resolucije v prilog izboljšanja učit. plač ter posredovati, da store to razne korporacije, zastopi in društva, Zveza pričakuje od svojega članstva, da pokaže jekleno disciplino ter stori v polni meri, in sicer v najkrajšem času svojo dolžnost.

10. Učiteljskim društvom se naroča, da izvolijo delegatom vedno le svoje najbolj izkušene debaterje ter jim dajo na pot vsa potrebna navodila.

11. K zborovanju delegacije imajo pristop edino le delegati in vodstvo.

Ko se določi prih. obč. zbor za čas velikonočnih počitnic prihodnjega leta, zaključit predsednik 3 in pol ure trajajoče zborovanje.

Šolsko vprašanje v tržaškem deželnem zboru.

Trst, 14. maja 1913.

Snočna seja dež. zbora tržaškega je bila dokaj zanimiva. Stavljeni so bile razne interpelacije in se je pričela razprava o novi predlogi šolskega zakona, v kateri večina nikakor noče upoštevati opravičevalnih želj Slovanov.

Začel je z interpelacijami posl. Budinich, ki je vprašal vlado, kdaj namerava otvoriti toli zaželjeno šolo za pomorske mašiniste. Opisal je dosedanj razvoj tega vprašanja in priporočal vladi, da prikloni to šolo državnim obrtni šoli. Istotako se je poslanec Cerniutz zavzel za to šolo in dokazoval, da bi bilo bolje za domačine, če bi se ta šola priklopila navtiki.

Ko je bil brez nadaljne debate spretet še zakon o samostojni upravi občinskih podjetij, je prišel na vrsto

novi šolski zakon,

za katerega je poročevalec dr. Mrach.

Glavno diskusijo je začel pred pol deseto uro zvečer dr. Wilfan, ki je nadaljeval s stvarnim govorom do pol 12. ponoči. Govornik je uvodoma poudarjal važnost šolstva za vzgojo mladine in razlagal, kako se dandanašnji politički boj suče baš na šolskem polju. Vladajoča večina zanemarlja do skrajnosti slovenske šolske potrebe, dočim ima za italijanske šolske potrebe, dočim ima za italijanske šolske potrebe in želje vedno dovolj zanimanja in sredstev. Slovenci so sicer izvršili, zlasti v okolici, marsikatero kulturno delo brez občinske pomoči, kar dokazuje koristno delovanje Kmetijske družbe, ki z listom, strokovnim poukom in materialnimi pripomočki izkušajo povzdigniti kmetijstvo, da obvaruje posebne zavarovalnice za živino

kmeta prevelikih izgub. Slovenska deželna organizacija je uredila tudi že hipo-tečni kredit itd. Le glede šolstva se moramo naslanjati na občino, ki mora sama skrbeti za ljudsko šolstvo sploh. A dočim imajo Italijani v mestu prav vse raz-zen univerze, nimajo Slovenci še skoro ničesar, razen nekaj nepopolnih šol, ki dan-danes niti za kmetiško ljudstvo ne zadostu-jejo, tako da si morajo učenci v drugojezi-čnih šolah izpopolniti svojo izobrazbo.

Govornik je nato obširno dokazoval pravice slovenskih meščanov do svojih šol in izvajal, kako blagodejno bi vplivalo močno slovensko kulturno središče v me-štu na okolico, ne da bi bili pri tem pri-krajšani Italijani. Zadnje ljudsko štetje je dalo govorniku dovolj povoda, da se je te-meljito ugloobil v narodnostno vprašanje tega mesta in se pri tem oziral na njega narodnostni razvoj v preteklosti in razvil perspektive za bodočnost. Ker se je govor-nik še vedno pečal s podrobnostmi o zad-njem ljudskem štetju, ga je predsednik ponovno prekinil in končno zaključil sejo z izjavo, da bo posl. dr. Wilfan v jutrišnji seji nadaljeval svoj govor.

Drugi dan pa seja ni bila sklepčna, in vlada je deželni zbor zaključila.

Slovensko rodoljubje in avstrijski patriotizem.

Glasoviti ruski učenjak in profesor na vseučilišču petrogradskem, Vladimir Ivanovič Lamanski, je napisal leta 1896. v ruskem časopisu »Živaja starina« važen članek, v katerem je odločno branil pravo manjših narodov do ponka v materinem je-ziku v ljudskih šolah. Njegova izvajanja niso izgubila od tedaj prav nič na svoji aktualnosti in jih zato osvežamo tu.

Omenjeni učenjak piše: »Ako menimo, da je velike važnosti svoboda ljudskega duha, moramo tudi pripoznati, da tu treba resno upoštevati razliko v kulturi in omiki. Vsak jezik se razširjuje na svoj način. Je-zik, ki ima bogato književnost in kulturo, se uči zaradi potrebe. V nižjih ljudskih šo-lah pa mora vladati samo narodni jezik. Kdor v takih šolah uči tuji jezik, ta vliiva vodo skozi sito. Otroci se ne nauče tega je-zika, a kar se nauče, pozabijo doma. Prazna je zahteva, da vsakdo mora znati državni jezik. Komur tega treba, ta se ga že nauči.

V svojem lastnem jeziku se človek prej nauči ljubiti in spoštovati svojo do-movino. In naj je materin jezik preprost in siromašen, vendar je mil staršem in deci; zaradi šole z materinim jezikom lju-bili bodo še bolj Rusijo in njenega carja. Ni smeti pozabiti, da je človek, prezira-joč svojo narodnost, najzopernejši pojav, in da je vsak preprosti seljak, ki ne umeje ruski, stokrat koristnejši za Rusijo, nego vsak renegat, čeprav dobro govori ruski. Ne spoštovati kake narodnosti, to je nekr-ščansko, velika nesreča... Pripiznati treba, da različnost popolnjuje in oploduje edin-stvo. Vsak predpostavljeneč, ki ne umeje narodnega jezika, je gola ničevost.«

Te krasne besede učenjaka Laman-skega so sicer naslovljene na rusko vlado, a so prikrojene kakor nalašč tudi za naše avstrijske razmere. Treba je nadomestiti Rusijo in ruski jezik z Avstrijo in jeziki nje raznih plemen, in pred seboj imamo uprav zlato pravilo, kako bi moralo biti urejeno naše javno šolstvo, in kako bi morale av-strijske vlade gojiti avstrijski duh. V kras-nih besedah Lamanskega je obsežena sve-topisemska resnica: Beseda je mrtva, duh je, ki oživi! Avstriji ne bo ni malo po-magano z nemški govorečimi renegati, ne-porušljiva zaslonba pa jej bodo vsedkar slovenski govoreči in čuteči — avstrijski patrioti. Šola ne bodi vzgojevalka nem-ški govorečih in na vse strani pripogiba-jočih se marionet, ampak vzgojevalka bodi celih mož in kremen-značajev! Zakaj ču-to domovinstva je edino pravo mesto — v srcih! Domovina, država, treba — značajev! A na koga se more bolj zanašati dr-žava: ali na onega, ki je brezvestno izdal rodno si krv in svoj rod, ali pa na onega, ki si je utrdil značaj v nepremični zvestobi do vsega, kar mu mora biti sveto in drago že po naravi? Ali na onega, ki je prelomil najsvetejšo prisego vseh priseg, ki je kruto z nogu pogazil svet čut domovinske lju-bavi in ki ima takorekoč na čelu znak iz-dajstva na človeški naravi, ali pa na onega, ki je ob vseh viharjih ostal stalen v pre-pričanju in v zvestobi svojji? Na kateri strani, vprašamo, nam je iskati pravih, za-vednih, za vso žrtve pripravljenih in ne — komandovanih patriotov! Učenjak Laman-ski nam je dal točen odgovor na to vprašanje: Za Rusijo je koristnejši najpreprostejši seljak druge narodnosti, nego pa renegat, ako tudi še tako dobro govori ruski! Mi pa si dovoljujemo tu malo variacijo besed Lamanskega: Za Avstrijo je koristnejši sle-hrni zavedni Slovan, nego pa pomemčni, moralno pokvarjeni slovanski renegat. V stalnosti in zvestobi kremen-značaji. Kdor ni zvest v malem, ta ni zvest tudi v veli-

kem; kdor se je z lahkim srcem izneveril ožji domovini, od tega ni pričakovati večje stalnosti do širše domovine.

Duh je, ki oživi! In v srcih je mesto patriotizma. V Avstriji more le duh zado-voljnosti oživljati patriotizem; srečne bo-dočnosti Avstrija ne sme iskati v enolični, bodisi tudi po nemški govoreči masi, brez lastne volje, brez duha in brez zavednosti svojega lastnega narodnega dostojanstva, ampak v veliki zvezi zadovoljnih src. Av-striji treba podanikov, ki bodo govorili po svoje in čutili poleg tega avstrijski, a ne kamenenih src, ki ne občutijo — ničesar! Avstriji treba duha zadovoljnosti. Ta duh pa bo vladal šele tedaj, ko bo slehrni dr-žavljan nosil zavest, da sme v tej državi živeti po svoje, govoriti po svoje in čutili po svoje; Avstrija bo srečna šele tedaj, ko se bo splošno državna zvestoba očitno opirala na domovinsko ljubav in rodoljubje posameznih plemen, ko bo odkrito in slo-vesno pripoznana resnica, da sta rodoljubje in avstrijski patriotizem v popolnem so-glasju, da se izpopolnjujeta, ter da je prvo čuvstvo neizogibno poslednjemu.

V zlatih besedah učenjaka Laman-skega je torej obsežena neizprosna ob-sodba pomemčevanja in poitalijančevanja slovenskih plemen.

Posebno poitalijančevanja. Lamanski pravi, da je prazna že ta zahteva, da bi moral vsakdo poznati državni jezik. V Av-striji sicer sploh ne poznamo državnega je-zika in je zahtevanje, da bi katerikoli si budi jezik pripoznali državnim jezikom, golo zanikanje avstrijske ustave, vendar pa priznavamo Slovani, četudi ne črno na belem, pač pa de facto nemški jezik ka-kor občevalni jezik za nekatera centralna mesta. Ali kaj naj rečemo o italijanskem jeziku, ki ga govori le malenkosten del pre-bivalstva ob periferiji, ob meji kraljestva, sokravnega temu delu avstrijskega prebi-valstva?! Kake koristi je pričakovati Av-striji od poitalijančevanja nje podanikov?! Ali ni to herostratsko početje, ako potom nesmiselnega raznarodovanja ne le širimo čuvstvo nezadovoljnosti med prebival-stvom, v katerem so dani vsi predpogoji za negovanje pravega patriotizma, ampak odpiramo vrata onemu centrifugalnemu gibanju — mi nočemo sumničiti nikogar, ali dejstva so dejstva — med enim de-lom istega italijanskega prebivalstva, ki pljuska in širi svoje valove, ne proti no-tranjosti, proti središču države, ampak tjakaj čez mejo?! Nikar se ne varajte, go-spoda na Dunaju! Nas uče izkušnje, da raznarodeni Slovan ni obrnil hrbita le svoji narodnosti, ampak se je kmalu navzel onega onega nevarnega čuvstvovanja, ki sili v te obmejne pokrajine od onkraj meje; izkušnje nas uče, da ravno slovanski re-negati stoje na čelu označenega in proti-avstrijskega gibanja! Ako se torej že po-nemčevanje ne da opravičiti na nobeno stran — ko ima vendar nemški jezik vse drugače zgodovinsko stališče v naši državi — je pa poitalijančevanje primorskih Slo-vanov naravnost pogubno za državo. Iz poitalijančevanja vzrastejo nam v najbo-ljem slučaju za državo indiferentni ljudje, v večini slučajev pa aktivno nastopajoči agitatorji. Težko bodo torej odgovarjali pred sodnim stolom avstrijske zgodovine oni, ki zaradi predsodkov ali hipnih ozirov zagovarjajo politiko poitalijančevanja.

Naše prepričanje je torej tako-le: Dajte, oziroma pustite Italijanom, kar jim gre po zakonu in kar že imajo v šoli, v uradu in v javnem življenju; ali privoščite tudi pri-morskim Slovanom, kar jim gre po istem zakonu! Naglasili smo tudi »v javnem živ-ljenju«. To smo storili dobro premišljeno. Zakaj Slovani zaslužujejo nekoliko več do-brohotnosti, nego bi bila ona, ki bi sezala samo tako daleč, da bi se naši otroci smeli učiti abc v slovenskem jeziku. Mi smemo zahtevati namreč — v smislu zlatih besed učenjaka Lamanskega — da vlada ne spremlja z nezaupnim ali morda celo za-vistnim očesom našega javnega gibanja za utrjenje narodne zavesti med slovanskim prebivalstvom, ampak da smatra naše šole, naše zavode, naša podjetja: šolami zye-stobe, stalnosti, moštva in značajnosti. Za-kaj le od značajev, od mož, utrjenih v borbi, more pričakovati dobička avstrijski patriotizem; le iz zavesti, da sem svobo-den državljan v svobodni državi, more vzcveteti ljubezen do one države, ki mi z materinsko ljubeznijo in zaupljivo pri-voščja tako svobodo! Nikar se ne plašite svobodnih in zadovoljnih državljanov! Ni-kar ne pretirujte in ne slikajte v najčrnejših barvah tistega namišljenega »kaosa«, ki bi baje nastal, ako bi bilo vsakomur, kar mu gre! Ako bo užival vsakdo svoje pravo, bodo zadovoljni vsi, a iz zadovoljnosti še ni bilo nikdar slabega sadu. Avstrija je res mnogojezična in mnogolična, ali Lamanski pravi, da raznolikost popolnjuje in oploduje — skupnost.

Glasovitega učenjaka ruskega smemo torej navajati kakor klasično pričo, da slovensko rodoljubje ni na potu avstrij-skemu patriotizmu, ampak je prvo podlaga poslednjemu!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijate-ljev za okraj ljubljanske okolice ima svoj redni občni zbor dne 5. junija t. l. popoldne ob 4. uri v Narodnem domu v Ljubljani. Dnevni red: 1. Pozdrav. 2. Poročilo taj-nika in blagajnika. 3. Pregled računov. 4. Volitev odbora. 5. Volitev delegatov k zborovanju »Zaveze«. 6. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi za odbor: Janko Zi-rovnik, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 1. junija t. l., ob 10. dopoldne v ljudski šoli v Kostanjevici. Na dnevnem redu je: 1. referat tovariša Kosca o izpremembi društvenih pravil, 2. občni zbor z običaj-nimi točkami.

Ker je zborovanje posebno z ozirom na prvo točko dnevnega reda jako važno, pričakuje odbor velike udeležbe. — Po zborovanju je skupen obed v gostilni pri Bučarju. Odbor P. D.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 1. junija t. l., v Šoštanju. Vzpo-red: 1. Ob 10. dopoldne zborovanje v ve-liki dvorani pri Rajsterju: a) Najnujnejši dopisi. b) »Laž v ljudski šoli in druge šo-larske napake.« Govori g. ravnatelj H. Schreiner. 2. Ob 12. skupni obed pri Raj-sterju; zaradi obeda naj se vsak udele-ženec oglasi z dopisnico pri tov. Koropcu, učitelju v Šoštanju, najkasneje do 30. t. m. 3. Ob 2. popoldne izlet v Topolšico ali bližnjo okolico. — Cenjeni gosti bodo srčno dobrodošli! K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo je zbo-rovalo dne 7. maja na Piljstanju s sledečim vzporod: 1. Hospitacija v IV. razredu. Obravnavala se je tema »Francozi na Ruskem«. Tovarišu predsedniku, ki je učiteljskega razreda, izrekamo toplo zahvalo za njegovo lepo učno sliko, ki je poka-zala, kako se naj zgodovina in zemljepisje družita in krepi med seboj; pokazal nam je pa tovariš predsednik tudi, kako obrav-navaj učitelj zgodovinsko učno snov, da bo zanimiva, kako se naj navaja učence, da samostojno mislijo in napišejo svoje misli samostojno v obliki načrta, ki naj bo pregled stvarine, opora spominu in iz-vrstno sredstvo v ponavljanju.

Končno so zapeli učenci tri krasne pesmi ter nam dali priliko, občudovati tako lepe uspehe tovariša predsednika tudi v tem predmetu. Prejmi naše čestitke in našo zahvalo.

Nato pozdravi tov. predsednik prvič navzočega novega člana tov. Knafliča, do-šle goste in otvori

II. zborovanje.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

2. a) Nadučitelj Firin naznanja svoj vstop. b) Tovariš Pulko iz Gorice se za-hvalja za izvolitev častnim članom, pošilja društvu 7 K v prsto razpolaganje, a jih društvo pošlje Ciril-Metodovi družbi. c) Okrožnici Zveze glede poročila o oženje-nih, oziroma udovelih učnih osebah je to-variš predsednik že prej ustregel. d) Re-šijo se: dopis upravnega sveta Učiteljske tiskarne ter oba dopisa Konjiškega učiteljskega društva. d) V svrhu proslave srebrnega jubileja Zaveze se dovoli 10 K. e) Reši se dopis »Zveze narodnih društev«. f) Razdele se vprašalne pole v izpolnitev onim, ki so zavarovani pri banki »Slaviji«.

3. Tovariš Gmajnar je predaval o ri-sanju, ki naj ustreza intelektu in estetiki. Z napeto pozornostjo smo poslušali preda-vanje, ki kaže veččaka na tem polju. Da se pa njegova načela lahko tudi udeležijo, so kazale risbe njegovih učencev. Hvala in neomejeno priznanje mu!

4. Kot delegatinja za Zvezo se je ja-vila gđc. Bračičeva, za Zavezo pa gđc. Bračičeva in tov. Ulčar, kot namestnik pa tov. Lovše.

Učiteljsko društvo za celjski okraj iz-leti — ob kakršnemkoli vremenu — v ne-deljo, dne 1. junija t. l., v Šoštani, kjer zbo-ruje ta dan bratsko Šaleško učiteljsko dru-štvo. Odpeljemo se z jutrajšnjim vlakom. Zaradi skupnega obeda se je zanesljivo in pravočasno prijaviti pri tov. I. Koropcu v Šoštanju.

Kdor more in se počuti srečnega v krogu tovarišev in tovarišč, naj pride! Do snidenja! Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Slovenjbiški učiteljsko društvo iz-leti dne 5. junija v prijazne Poljčane. Zbo-ruje tam po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in poročila. 3. Predavanje: »Izbira žene, velevažen trenotek v učiteljskem življenju.« Poroča Blaž Jurko. 4. Poročilo delegata o Zvezinem zborovanju. 5. Vo-litev delegata za Zavezo. 6. Pogovor o volitvi v stalni, vrtni in knjižnični odbor povodom uradne konference. 7. Slučaj-nosti.